

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADUEII

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. FeleaABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei**S'au dus cei fără Dumnezeu...**

Și iată ne-am întors din pământul Moldovei de răsărit și de miază-noapte: din Basarabia și Bucovina. Pământ scump desrobît nu de mult. Iar cînd am trecut hotarul vremelnîc al Prutului, am simțit acelaș suflet românesc de pretutîndeni, acelaș suflet de român blajin, evlavios și de-o magnifică omenie. Și sub cămașa tipic rusească, ce strică armonia mediului românesc, bate inima de aur a creștinului moldovean get-beget; și sub șapca, rămasă, poate, moștenire dela regîmul bolșevic de anul trecut, clipeșc blînzii ochii atît de obișnuiți să se înalțe pe iconostasele bisericilor spre cer.

Acest suflet minunat și-a ferecat porțile atît în fața ademenirilor, cît și a teroarei bolșevice.

Lacătul tainic ce ne-a păstrat neatînsă comoara creștină a Basarabiei și taina rezistenței pasive față de stăpînirea păgână este credința în Hristos, care și-a dat examenul în fața an de grea încercare. Puhoiul bolșevic a trecut peste Români ca un val de foc, dar ei au rămas pe loc, reluându-și sapa, coasa și plugul.

Deunăseamă că cei ce s'au bucurat mai mult de plecarea păgînîlor au fost culacii, adică ceice aveau o brumă de avere, și bunii bisericani. Căci asupra lor s'a abătut și prigoana cea mai aspră. Și îndeosebi asupra creștinismului. „În Rusia, conform constituției, religia este admisă — spuneau agenții bolșevici — dar anti-religia este obligatorie”. Și în virtutea acestei „libertăți” ce se da religiei creștine, cei fără Dumnezeu intrau în biserică cu țigara în gură și cu șapca pe cap, în timpul slujbei, pe unde se mai făcea. Preoții, care au rămas în parohiile lor, trebuiau să plătească un impozit profesional — după ce li se luase tot — peste puțerile lor. Iar cînd credincioșii vroiau să plătească în locul lor, erau refuzați: Preotul exercită profesiunea, el să plătească! Și dacă — ajutat pe ascuns de păstorîții săi — el izbutea

să plătească, era impus în anul viitor la o sumă și mai mare, pînă cînd nu mai putea plăti și atunci se oprea dela oficiere, iar biserică se închidea. El devenea apoi suspect. Ca atare era deportat în condiții neomenoase, încît cei bătrîni, cum era „Părintele Feodor” dela Tighina, mureau pe drum în vagonul plumbuit. Biserica închisă era mai apoi folosită „în interes public”, adică pîngărită, ca și capela mitropolitană din Chișinău, unde s'a făcut cinematograf; sau ca și aceea din Cernăuți transformată în bufet; ori ca și a facultății de teologie prefăcută în sală de mîncare, iar altarul transformat în closet; ori bombardate ca și frumoasa biserică din Varnița lângă Tighina, al cărei altar a fost sfărîmat de un obuz tras anume de dincolo de Nistru.

Cînd oamenii își vedeau biserică profanată sau nimicită se rugau la icoana străjuită de candelă și împodobită cu un ștergar, din colțul casei. Din timp în timp venea agentul bolșevic și le atrăgea atenția asupra icoanei, care dacă persista în colțul ei de cinste — cum s'a și întîmplat în multe familii, — gospodarul era trecut pe lista celor suspecti. Funcționarii statului erau de-adreptul oprîți să aibe icoane, și de-a dreptul obligați să fie împotriva creștinismului.

În satul Varnița, sovietul local oprise ca să se mai tragă clopotele. Așa încît oamenii mergeau la timpul știut să se roage, spre râsul batjocoritor al antireligioșilor. Și dacă biserică, în stil curat bizantin, le-a fost stricată de tunurile păgâne, ei ne-au primit într'o casă a bisericii pe țărîmul Nistrului. Odăjdiile pe care „dascălul” bisericii le țînuse la el acasă ne-au fost aduse; un mic paraclis a fost repede improvizat și astfel Varnițenii au avut marea bucurie de a participa, cu lacrimi în ochi, la sfintele slujbe înălțătoare de suflet în țară liberă, în țară cu Dumnezeu...

Prin acestea și prin alte greutăți neștiute au probat frații noștri puterea lor sufletească și dragostea de Hristos. Fiți convinși că prin Basarabia și Bucovina robită a revenit un an din crâncena epocă de prigoană asupra primilor creștini depe vremea lui Neron. Și fiți încredințați că merită jertfa ce s'a adus pentru ei.

Presbiter B.

Prețul și disprețul vorbei

O singură vorbă proastă, nechibzuită, este uneori de ajuns pentru a-ți pierde un prestigiu și pentru a fi redus la mai puțin decât ceea ce ești. Strămoșii noștri aveau o zicală: *Dacă tăceai, rămâneai filosof* — adică: fiindcă n'ai tăcut ai devenit un prost. Zicala își are adevărul și tâlcul ei propriu. De aceea, nu urmează, că în fiecare mut trebuie să vezi un filosof. Sunt și cazuri când vorba prețuește infinit de mult; când tăcerea e o lașitate și o dezertare. Totuși, oamenii cei mai înțelepți, au făcut constatarea, că prin vorbă, omul în general nu poate spune atâtea lucruri înțelepte, câte prostii. Dar sub tăcere, prostiile se pot ascunde și atunci nu fac nici un rău. Nu știu dacă mai e în vigoare regula unui ordin călugăresc apusean, după care, călugării respectivi numai Joia au voie să vorbească. Multe rele și multe prostii s'ar fi evitat, sau s'ar fi acoperit în lume, dacă oamenii în genere și mai ales femeile ar vorbi numai într'o zi la săptămână.

Nu vreau să fac aici elogiul, nici al tăcerii, în detrimentul vorbei — și nici viceversa, fiindcă amândouă își au rostul și valoarea lor. Căci după cum există vorbe înțelepte, există și tăceri mai înțelepte decât toate vorbele din lume. Francezii care — ca de altfel toți — unii spun multe prostii și totuși nu fac niciuna, iar alții nu spun niciuna, dar fac o mie — au o vorbă înțeleaptă: *Sau taci, sau — dacă vorbești, să spui ceva mai bun decât tăcerea.*

Vorba e un mijloc de a-ți comunica ideile. Așadar, mai întâiu trebuie să ai idei, ca să ai ce comunica. Înainte de a deschide gura, omul trebuie să-și deschidă capul și să chibzuiască dacă are și dacă trebuie sau nu să comunice ceva, spre a nu produce un simplu sunet, de prost gust, care poate să-i scoboare prestigiul persoanei sau situației lui. Numai câinii latră inutil la lună — dar ei sunt câini și rămân cu lătratul, iar... „caravana înaintează“. Omul însă este om, cu cap, care-i slujește nu numai de cuier pentru pălărie, ci și la chibzuirea și cumpănirea între puterea de a vorbi și puterea de a tăcea. Am trăit, până

mai deunăzi, epoca verbomaniei, sau pe românește, a mâncăriciului de limbă. Și am putut constata destul, cum, cu cât ispita verbului devina mai puternică, cu atât mai evident devine și tăcerea o forță, o virtute din cele mai mari. În orice caz, trebuie să cumpănim în toate ocaziile, dacă trebuie să vorbim sau trebuie să tăcem. Proverbul francez citat nu e numai o frumusețe pentru un anumit gen literar. El cuprinde un adevăr, un principiu, o normă de viață, mai ales pentru noi preoții.

Noi, în afară de preoție mai avem și o cultură oarecare, precum și o educație socială. Suntem situați între persoanele de elită — și pe bună dreptate. Avem însă — în bună parte — un nărav urât. Il au și alții, dar evident, osânda e mai mică. Și la urma urmei chiar dacă-l au!.. În stradă, în tren și oriunde, nu numai că ne place la unii să vorbim, dar vorbim și prea tare, cu afiș, și despre lucruri care nu ne înalță în ochii celor ce ne aud. Ei „înaintează“ cu deprecieri mult mai ironice și mai dăunătoare decât cele ale „caravanei“ din proverb.

A vorbi nu înseamnă a răcni. Vorba se poate rosti neforțat și mai ales trebuie rostită numai pentru cercul în care vorbim. Aceasta e o marcă a omului civilizat. O manieră atât de respectată în Apus, încât acolo oriunde: pe stradă, în tramvaie și chiar în gări, e o liniște aproape ca în biserică. Într'adevăr, numai prostul zbiară, ca să-l vadă și să-l știe lumea, fiindcă n'are alt mijloc de a-și face reclamă și de a-și afișa prezența, decât răcnetul.

Nu e nici prudent, nici oportun să-ți cunoască toți trecătorii obiectul discuției cu unul sau doi cu care discuți. Secretul nu stă numai în faptul că uneori poate ai avea ceva de ascuns, ceva intim, ci și în faptul că nu interesează pe nimeni și n'ai dreptul să-l interesezi tu și să-l iei din treaba și din gândul lui.

Mulți dintre noi cu năravul de a vorbi tare, cred, că în tren de pildă, neavând altceva de făcut, trebuie numai decât să vorbească... orice, numai să nu tacă. Și atunci încep să se răfuiască cu episcopul, cu protopopul, sau cu vreun coleg, să rostească osânde și corective, să desvăluie în public fapte urâte, adevărate sau nu, pe seama acestora, care nefiind de față să se apere, rămân atât de înjosiți, încât nu mai seamănă a fi nici măcar oameni de rând, ci niște imbecili, care numai dispreț și odii merită... Există oare metode mai eficace de a săpa la prestigiul Bisericii în general și al clerului, într'o vreme ca aceasta? Mă 'ndoiesc. Sunt sigur, că dacă Djugașvili Stalin i-ar ști, demult i-ar fi luat la el, cu plata cea mai mare, ca să-i stee așa cum sunt (ca preoți) în

slujba exterminării religiei. Nu există un mai vinovat prigonitor al Bisericii, ca preotul care schimonosește în public fața slujitorilor altarului, sau care parodiază în glume proaste gesturi liturgice, cuvinte biblice sau slujbe preoțești, făcând pe alții să înțeleagă că nici el însuși — deși preot — nu le ia în serios și nu le crede... Sunt luări în deșert a celor sfinte, sacrilegii și adevărate crime. De ce e mai ușor a bârfi și încă tare, meteahna unui preot oarecare în slujba lui preoțească: graba, bolboroseala, lăcomia, depravarea ș. a. decât a tăcea, sau cel mult, a-i lăuda o virtute, ceea ce dacă n'ar zidi, nici n'ar dărâma. Dând așa în alții, dai și în tine însuși. Iar glumele proaste vor provoca, de sigur, râs, dar mai mult de prostia ta decât de hazul glumei. Acesta trece, se uită, dar îți rămâne în memoria celor ce te aud, figura deficientă de bufon, neserios, și neîntreg la cap.

Sunt femei — și încă cu mari pretenții, care în plină stradă, după ce și-au epuizat în gura mare subiectul de discuție despre mode, nu mai au altul, decât acela despre servitoare. Iși arată singure arama. Fiindcă dacă ele ar fi ceea ce se țin că sunt, ar avea poate și altceva mai important de discutat, sau ar vorbi măcar mai discret și cel puțin nu le-ar râde nimeni.

Se zice că *a tăcea e aur*, pe când *a vorbi e argint*, adică ceva mai puțin, dar tot ceva prețios, dar cu o condiție: să vorbești civilizată, adică să nu vorbești nici prost, nici prostii.

Noi ca preoți, mai avem un fel de a vorbi: predica. Ar fi multe de zis aici. Dar e bine să reținem cel puțin un lucru: publicul consideră predica drept parte integrantă și obligatorie din tipicul slujbei — mai ales acolo, unde se predică totdeauna și fiecum. Numai cu greu poți converti și îndupleca la sfințenie pe cineva — mai ales între intelectuali — prin predică, fiindcă ea conține aproape în toate cazurile, prea mult și prea vizibil artificiu. În general tot efectul predicii se reduce la o judecată a ascultătorilor asupra talentului de orator al celui ce predică. Atât numai, că place sau nu. Dacă nu poți mai mult, să faci cel puțin atât: să nu displacă predica. Dar pentru ca o predică să placă, nu ți-e destul nici gât-lejul pentru strigăte, nici stomacul pentru a-ți furniza idei proaste — și nepotrivite, și fără legătură — ci pe lângă convingere, trebuie pregătire și chibzuință, spre a o face superioară tăcerii.

Dar peste tot: și tăcerea și vorba își au timpul și mai ales mediul propriu, potrivit. În orice împrejurare, fiecare intelectual al veacului nostru trebuie să-și aibă prezent alfabetul celor șapte ani de acasă. Cu atât mai mult noi preoții, cărorora nu ni se cuvine a vorbi în mulțime când

și ce nu trebuie; a râde cu hohote în plină stradă; a primi necuviincios un salut, nu importă deloc cine; a întoarce capul, mirat, în toate părțile și înapoi, în plin mers; a da în umblet picioarele și mâinile în vânt, ș. a.

Sunt mulți preoți, cu care, oriunde și oricând ți-e drag să stai de vorbă, sau să-i vezi și să-i auzi vorbind cu alți. Dar sunt și de ceilalți — indiferent de situația lor — a căror prezență e supărătoare, tocmai pentru că nu-ți fac cinste, nici ție, nici lor și nici Bisericii.

Pentru aceștia am scris.

Pr. P. Deheleanu

Catihetii și Catehismul

Într'un număr anterior al revistei am căutat să răspundem la întrebarea: Cum se învață Catehismul? Dar problema aceasta este cu mult mai importantă, ca să poată fi lămurită într'un singur articol de revistă.

Am așteptat observații dela catihetii experimentați, dar nu am primit decât una singură dela unul singur, care mi-a zis:

Trebuie să mai scrii ca părinții catihetii ei cei dintâi să învețe Catehismul. Dacă ei nu îl cunosc bine, cu întrebările și răspunsurile lui precise, n'am făcut nimic.

Observația aceasta am avut-o în minte și mai înainte, dar nu am pus-o pe hârtie. E destul de jenant să spui catihetilor: *Învățați Catehismul!* Este la mintea oricui că nu poți propaga o doctrină pe care n'o cunoști, nici un Catehism pe care nu ești deplin stăpân.

Catehismul este esență, este doctrina religiei creștine în propozițiile cele mai simple cu putință. Memorizarea și reproducerea lor pretinde un oarecare efort. Copiii rețin numai propozițiile simple. De aci necesitatea de a fi învățate bine de catihetii, pentru a le putea preda bine elevilor.

Metoda cea mai bună și mai simplă pe care trebuie să o folosim, când învățăm pe copii Catehismul, constă din trei trepte: expunerea, repetiția și citirea.

Expunerea se face, după cum am mai spus, prin întrebări și răspunsuri. Nu este o greșală dacă părintele catihet se ține de carte, când pune întrebările. Mai bine să ne ținem de carte, decât să facem expuneri care încurcă lecția și nu reușesc să facă predarea limpede și ușoară. Cartea de aceia-i carte, ca să ne ținem de ea. Bine înțeles fără să cădem în extrema opusă, care constă în

silirea copiilor să învețe lecțiile „de aci și până aci”, fără explicații și fără repetiții.

Lecția se învață în clasă, dacă, după ce a fost predată, se repetă (odată, de două ori, de trei ori). Copiii sunt bucuroși să reproducă lecția făcută în clasă. Repetiția e bine să se facă după fiecare unitate a lecției, după fiecare întrebare întregită cu răspunsul. Să nu se uite că și aci, ca și la toate lecțiile, repetitio est mater studiorum.

După predare și repetiție urmează *citirea lecției*. Aceasta e necesară pentru a explica eventualele cuvinte neînțelese din text și pentru a fixa și mai bine în memoria copiilor lecția predată și repetită.

Dacă urmăm metoda aceasta, nu mai încapem îndoială că greutatea învățării Catehismului dispare și se înlocuiește prin plăcerea și bucuria cu care se memorizează cunoștințele noi.

Așa credem că se poate începe înviorarea credinței creștine în popor și dezvoltarea conștiinței religioase, prin studiul temeinic al Catehismului. Creștinii cei mai tari în credință sunt cei ce „știu în ce cred”, cei ce au *convingeri* religioase.

Nu suntem de acord cu cei ce cred că misticismul e suficient pentru întărirea vieții religioase, nici cu cei ce cred că apelul la sentiment poate da rezultate trainice în opera misionară. Sentimentul e orb și misticismul e vag, dacă nu se inspiră din esența creștinismului clasic, din doctrina unitară a Bisericii. Emoțiile religioase, fără soliditatea doctrinei Bisericii, sunt ca focurile de paie: se aprind repede și se sting, sau deraiază, totașa de repede. Exemple avem destule.

Studiul Catehismului este un principiu de catehizare patristică. În catiheza epocii patristice nu se făcea instrucția și educația religioasă a copiilor și adulților prin povești, ci prin împărtășirea elementelor doctrinei creștine. Astăzi, Romano-catolicii familiarizează copiii cu noțiunile cele mai elementare ale Catehismului încă din clasa I primară. Și ca ideea de Catehism să se imprime cât mai adânc în mintea copiilor, toate cărțile lor de religie în școala primară se intitulază: *Catehism*. Insuși cuvântul: catihet (catiheză, catehizare) înseamnă un om care propagă Catehismul, — sau catihezele, în cari se cuprind într-o formă didactică dogmele Bisericii.

Rămân încă iluzii toate strădaniile misionare, dacă nu le zidim pe temelia de granit a Credeului și a celorlalte principii de doctrină creștină, cuprinse în Catehism.

Iată de ce am revenit asupra acestei teme — de o covârșitoare însemnătate pentru viața creștină, — și vom mai reveni.

Despre ce să predicăm?

În **Dumineca 19 după Rusalii**, 5 Octombrie 1941, să vorbim despre **iubirea deaproapelui**.

Toată legea creștină se cuprinde în porunca *iubirei* (Gal. 5 v. 14). Mântuitorul ne-a lăsat o singură *poruncă*: ca să ne iubim unii pre alții (In. 15 v. 17). Din aceasta ne vor cunoaște că suntem ucenicii Lui (In. 13 v. 35). Singura datorie ce apasă totdeauna pe umerii noștri este această poruncă a iubirei. „Nimănui cu nimic nu fiți datori, fără numai ca să vă iubiți unii pre alții”. (Rom. 13 v. 8).

Iubirea *deaproapelui* este dovada iubirei noastre către Dumnezeu (I. In. 4 v. 20). Ea trebuie să fie egală cu iubirea față de noi înșine (Mat. 22 v. 39). Aproapele nostru este *tot omul*. (Lc. 10 v. 28-37). Nu ne este îngăduit de a exclude pe cineva din cercul iubirei noastre. Și *vrăjmașul* nostru este: făptura lui Dumnezeu, iar prin sufletul nemuritor este chipul Lui, și ca atare fratele, semenul și deaproapele nostru, având acelaș *Tată* în cer. Firea omenească e creată pentru a trăi în societate și unire. Numai păcatul din noi sfâșie legătura iubirei. Hristos-Domnul a desființat în trupul Său toată ura și dușmănia. Noi toți suntem mădulare din trupul Lui (I. Cor. 12 v. 27). Legătura dintre noi vine dela Hristos și duhul Lui (Lc. 9 v. 55). Nici o putere nu are dreptul de a ne deslega de porunca iubirei. Numai cu Satana și duhurile lui trebuie să ne războim (Efes. 6 v. 12), fiindcă pe ei Hristos-Domnul i-a scos din comunitatea Bisericii Sale.

Dumnezeu pune iubirea deaproapelui chiar mai presus de cultul Său, poruncindu-ne să întreprindem cultul pentru a restabili legătura iubirei cu vrăjmașul (Mat. 5 v. 23-24). Darul cel mai plăcut pentru El este inima cea împăcată. Sf. Ap. Pavel ne sfătuește să ne împăcăm cu dușmanul încă înainte de apusul soarelui (Efes. 4. v. 26), pentru a avea conștiința liniștită peste noapte și spre a nu lăsa ca ura să se cuibărească în inimă.

Iubirea creștină este vărsată de Dumnezeu în inimile noastre (Rom. 5 v. 5), și ea trebuie să fie asemenea celei a lui Dumnezeu, pentru a ne numi *fiu* ai Lui (Mat. 5 v. 45). Această iubire e ca un izvor neseecat ce adapă toate, și ca o flacără nestinsă ce aprinde totul. Chiar refuzată de o sută de ori de către vrăjmaș, iubirea adevărată încearcă neconștient a-l copleși prin binefacerile sale. Niciodată ea nu obosește și nu se dă bătută, oricâtă răutate ar împingea (Mat. 17 v. 16). Despre o astfel de iubire spune sf. Ap. Pavel că este mai presus de darul profeției, al facerii de minuni și decât orice faptă de milostenie (I. Cor. 13 v. 1-3), fiindcă ea ne face asemenea lui Dumnezeu, care este „iubire” (I. In. 4 v. 16).

Uneori bunătatea lui Dumnezeu ne dă în mână pe vrăjmaș, însă nu spre a ne răzbuna asupra lui ci pentru a-l câștiga prin blândețe și iubire. Așa Saul, care căuta să omoare pe David (I. Imp. 23 v. 22-23), în două rânduri cade în mâinile acestuia (24 v. 4-5; 26 v. 7). David nu numai îi cruță viața și oprește pe ai săi de a-l ucide, ci chiar muștră pe cei ce nu-l păziau îndeajuns (26 v. 15-16). În felul acesta Saul s'a pocăit (26 v. 21).

Nu trebuie să urim *persoana* vrăjmașului (chipul lui Dumnezeu) ci *răutatea din el*, știind că celce face rău este căzut în cursa Satanei și este cuprins de frigurile patimilor, fiind stăpânit de împărăția păcatului care se împotrivesc împărăției lui Dumnezeu. Vrăjmașul nostru nu este îndreptățit a renunța la iubirea noastră. Noi i-o datorăm totdeauna, ca unui membru din trupul lui Hristos. Trebuie nu numai să-l iubim ci și să stoarcem dela el iubirea, pentru că ea îmbogățește și sfințește mai mult pe cel ce o dă decât pe cel ce o primește. Numai această luptă cu protivnicul nostru o îngăduie Dumnezeu: nu răsplătind mânia cu mânie, ura cu ură (ca la fiarele cele sălbatice care se sfâșie) ci biruind mânia prin blândețe, ura prin binefacere și nedreptatea prin iubire (Mat. 5 v. 44). „Nu întoarceți nimănui răul cu rău”. Răzburarea este dreptul lui Dumnezeu, pentru că El singur este fără de păcat. (Rom. 12 v. 17-19).

Dacă răutatea vrăjmașului nu poate fi învinsă prin blândețe, nici învârtoșarea lui prin binefacere, atunci avem să ne îndreptăm cu *rugăciunea* către tribunalul lui Dumnezeu. El singur poate muia și zdrobi inimile. Lui să-i cerem: nimicirea păcatului, zdrobirea inimii învârtoșate și înfrângerea mândriei vrăjmașului în focul umilinței și al pocăinței, spre mântuirea sufletului său.

Mântuitorul, răstignit pe cruce, se ruga astfel pentru ucigașii Săi: „Părinte iartă-le lor, că nu știu ce fac” (Lc. 23 v. 34). Pe prigonitorul Său Saul, Domnul îl oprește în drumul Damascului și aruncându-l la picioarele Sale îl convertește dela rău. În felul acesta fu răzburat și sf. martir Ștefan (F. Ap. 7 v. 59; 9 v. 4-6). O astfel de răzburare, plină de dreptate și de milă, au cerut toți martirii dela Dumnezeu (Apoc. 6 v. 10). Această răzburare nu e nici sângheroasă nici violentă, ci plină de *dreptate* fiindcă cere dela Dumnezeu numai desființarea nedreptății și plină de *milă* pentru că salvează pe om stricând păcatul din el.

Avem aceste trei mijloace pentru a cuceri pe vrăjmașul nostru: iubirea, binefacerea și rugăciunea pentru dânsul (Mat. 5 v. 44). Când roștim în „Tatăl nostru”: „ci ne izbăvește de cel rău” să cerem *stricarea împărăției păcatului* nu numai în noi înșine ci și în vrăjmașul nostru și în toți dușmanii Bisericii lui Hristos. Dacă am împlinit în

felul acesta pe deplin porunca iubirei, atunci să ne bucurăm și să ne veselim chiar dacă mai suntem urțiți (Lc. 6 v. 22). Ne vom asemăna atunci cu Mântuitorul, pe care L-au urit înzadar (fără vină: In. 15 v. 25).

*

„Dacă vrăjmașul tău este flămând, dă-i de mâncare; dacă îi este sete dă-i să bea, căci făcând aceasta grămădi-vei cărbuni de foc pe capul lui” (Rom. 12 v. 20).

„Tuturor m'am făcut de toate, ca în orice chip să măntuesc pe unii” (I. Cor. 9 v. 22).

„Purtați-vă sarcinile unii altora și veți împlini astfel legea lui Hristos” (Gal. 6 v. 2).

„Fiți dar următori lui Dumnezeu ca niște fii iubiți și umblați întru iubire, precum și Hristos v'a iubit și s'a dat pe sine pentru noi, prinos și jertfă lui Dumnezeu, întru miros de bună mireasmă” (Efes. 5 v. 1-2).

Cărți

Clement C. Pavel: Psihologia credinței.

București 1941. Pag. 115. Prețul lei 80.

Între științele noi, cari au început să-și câștige un renume din ce în ce mai important încă din secolul al XIX-lea, este desigur și psihologia. Apărută la început sub mantia filosofiei și numai de curând desprinsă de sub ocrotirea ei, această știință a pătruns aproape în toate domeniile celorlalte științe, așa încât astăzi nimeni nu mai poate contesta însemnatul ei aport pentru elucidarea adevărurilor acestora. Chiar și în Teologie aportul psihologiei este evident.

Dar unii psihologi, prea încântați de noutatea științei lor, au exagerat prea mult rolul psihologiei în religie. N'au lipsit între ei nici de aceia cari se străduiau să explice religiunea numai cu ajutorul psihologiei, înfățișând-o ca pe o activitate de natură exclusiv umană și negând cu totul aportul primordial și considerabil al harului divin. Ba ce e mai mult, nici credința, care este una din virtuțile de bază a religiei creștine, nu a fost cruțată de interpretarea unilaterală a psihologilor. Concepția psihologistă a veacului trecut considera această virtute ca pe un fapt pur omenesc și nesocotia cu totul latura divină din complexul ei.

Înlăturând însă acest caracter supranatural din actul credinței, psihologii au redus considerabil importanța gnoseologică reducând-o la ceva sinonim cu ignoranța sau cu părerea, fapt ce a devenit mai nou convingerea multor pretinși intelectuali de-ai noștri. Dar nici psihologii nu se înțeleg ei între ei, cu privire a actul credinței. Unii esclud cu totul elementul

intelectual din complexul ei, alții afirmă elementul afectiv, iar alții în fine diminuează pe cel volițional, așa că părerile lor se bat cap în cap.

Pentru a contrabalansa această eroare psihologistă și pentru a evidenția adevărul ortodox privitor la această virtute teologică, d-l profesor Constantin C. Pavel a scos de curând de sub lumina tiparului, volumul: *Psihologia credinței*. Apărut în „Biblioteca Teologică” de sub îngrijirea I. P. S. Irineu Mihălcescu, Mitropolitul Moldovei, noul volum constituie în sine o serioasă și temeinică replică dată erorii psihologiste.

Definind credința-subiect drept adeziunea la un adevăr ce ne vine prin intermediul cuiva, iar credința religioasă ca adeziunea credincioșilor la adevărurile revelate, autorul ne demonstrează cu o bogăție de argumente științifice și temeuri bibliografice, că fenomenul credinței este un act complex în care atât elementul intelectual, afectiv și volițional, cât și harul divin, își au fiecare aportul lor și nu pot fi dispartate unul de altul, ci trebuie să lucreze într'un mod cu totul armonios. „Actul credinței este un tot unitar, o sinteză desăvârșită” și nu trebuie să evidențiem rolul unui element în dauna celuilalt, nici să negăm importanța vreunuia și să supra-clasăm pe a celuilalt, pentru că în felul acesta ajungem la cazurile eretice ale credinței religioase.

Harul divin este acela „care provoacă și însoțește actul credinței”. El „luminează mintea, imboldește voința și trezește dorința pentru însușirea adevărurilor mântuitoare”, dobândite prin revelație.

Adeziunea creștinului la aceste adevăruri revelate „nu este oarbă și întâmplătoare, ci este motivată de anumite raționamente cari premerg actului credinței. Rațiunea joacă rolul de pioner, întrucât pregătește, găsește motivele de credință din împrejurările și felul în care apare obiectul credinței, nu din însăși obiectul ei” (pag. 39). După ce adeziunea e înfăptuită, rațiunea caută să explice, să clarifice și să formuleze adevărurile de credință. Prin urmare fenomenul credinței nu este un act irațional, ci în cel mai rău caz supra-rațional, în sensul că adevărurile ei sunt mai presus decât puterea de înțelegere a rațiunii.

Afectivitatea are și ea un rol însemnat în fenomenul psihologic al credinței, dar nu îl constituie singură, cum greșit îl socotesc protestanții. „Voința n'ar asculta de glasul rațiunii, dacă n'ar fi încălzită de sentiment, care adaugă nota plăcerii și a mulțumirii la ceea ce rațiunea prezintă ca bun și folositor. Sentimentul se inspiră din minte și dă impuls voinței să adere la învățătura revelată” (pag. 68).

Credința este însă și un fapt voluntar. Din

cauza caracterului revelat al obiectului ei, adeziunea credinciosului la aceasta este condiționată „de un efort mai mare, de un surplus de bunăvoință. Voința este aceea care dă impuls rațiunii pentru a se atașa adevărului”.

Așa dar actul psihologic al credinței, — cum demonstrează în mod judicios autorul — este un act complex, dar unitar, în care harul divin, cât și elementul intelectual, afectiv și volițional, lucrează în mod armonios și nu dispart cum se străduiesc să o afirme unii psihologiști.

Acesta este scheletul în jurul căruia își dezvoltă subiectul, d-l profesor Constantin C. Pavel, în volumul D-sale. Scrisă cu temei și lesne de înțeles, cartea D-sale, prin noutatea problemei ce o abordează în literatura noastră teologică, e merită să joace un rol important în înțelegerea justă a fenomenului credinței, atât de complex și atât de variat înțeles de mulți.

Pr. D. Tudor

Informațiuni

■ D-l prof. Dr. I. Dimitriu, decanul Facultății de Științe din Timișoara, a adresat Episcopiei Timișoarei următoarea invitație:

„În vederea cultivării spiritului religios al studenților Facultății de Științe, avem onoarea să Vă rugăm a binevoi să organizați pentru studenții nostri slujbe religioase, urmate de predici scurte menite să apropie tineretul de Sf. biserică.

Deasemenea, Vă rugăm să luați sub ocrotirea D-Voastră spirituală pe studenții și studentele, cari locuiesc în căminele Facultății de Științe”.

Adresa aceasta este elocventă. Ea nu este numai o dovadă despre raporturile armonioase ce există între știința credincioasă și religie, dar mai este și o invitație directă, făcută autorității bisericii să se ocupe mai intens de pastorația și catehizarea tineretului universitar.

■ Vrednicii apostolice. S'a împlinit un an dela moartea de martir a părintelui Aurel Munteanu, protopopul Huedinului. La parastasul servit cu acest prilej la Călățele (jud. Cluj-Turda), preotul și învățătorul locului au evidențiat faptele meritorii ale regretatului părinte, vrednice de însemnat: a servit 18 ani ca preot în parohia Valea-Drăganului, în care timp a fost un mare îndrumător și ocrotitor al țăranilor; a înființat cea dintâi Cooperativă de consum și Bancă Populară din județul Cluj, a reușit să trimită din sat la diferite școli 42 băieți și fete și 25 băieți la meserii, i-a ajutat în tot chipul și a luptat, împreună cu Amos Frâncu, să recâștige pădurile Moșilor acaparate de evrei. În 1923 a fost ales protopop al Huedi-

nului, unde a păstorit până la moarte. Aci a servit ca preot și profesor la școlile primare, gimnaziu și la școala de arte și meserii, a zidit frumoasa biserică ort. din Huedin, a fost președintele despărțământului „Astrei” și luptătorul patriot, ales pe rând deputat și senator în Parlamentul țării. Mereu în lupte naționale și în călătorii de interes obștesc, a fost totdeauna în fruntea inițiativelor și acțiunilor menite să asigure înălțarea și prosperarea neamului nostru, — până la moarte.

Un alt chip de slujitor vrednic al altarului ne prezintă confratele „Legea Românească” în persoana protopopului pensionar, Terentie Moga, din Răbăganii Bihorului, care împlinind vârsta de 70 ani, dintre cari aproape 50 de preoție, înfățișează pe omul organizator și gospodar, bun și aspru, drept și conștiincios. Cât a stat în fruntea protopopiatului (din 1923 până la 1 Sept. 1941), și-a vizitat parohiile din protopopiat, de mai multe ori pe an, fără diurne de deplasare, și-a dat concursul moral și material la zidirea și renovarea bisericilor și a caselor parohiale din protopopiat (s'au zidit 5 biserici, s'au renovat 7; s'au zidit și renovat 7 case parohiale) și mai ales a săvârșit fapte de ctitor și fondator: a întemeiat o fundațiune de 100.000 lei pentru ajutorarea studenților teologi, a dăruit pentru bibliotecile Academiei teologice din Oradia și Arad, câte 10.000 lei, la fondul zidirii Catedralei din Oradia 10.000 lei, la fondul Ep. R. Ciorogariu 10.000 lei și celor 22 biserici din protopopiat câte 1000 lei, etc.

Sunt nume și fapte dela sine grăitoare, demne de a fi cunoscute și urmate.

■ **Insemnați minunile!** Sub acest titlu d-l prof. univ. *N. Silureanu* publică în „Slova ortodoxă” Nr. 50-51/1941 un articol pe cât de scurt, pe atât de interesant. Il reproducem în întregime:

În războiul de acum dintre credință și necredință, se petrec fapte cari te pun pe gânduri. Pe unele le găsești în povestirile oamenilor, pe altele în scrisul ziarelor.

Și unele și altele nu trebuie să ne scape. Să le punem pe hârtie și să le avem ca zestre de bună învățătură pe viitor.

1. Păr. Protosinghel *Nicodem Ionița* dela Mănăstirea Antim din București, mi-a povestit că bolșevicii, în plecarea lor din Basarabia, au luat cu ei pe preotul din satul Căinari-Vechi, fără în-doială numai cu gând bun nu. Erau doi cei ce luaseră pe preot.

Se auzeau încă bubuiturile. Iată că a venit o plesneală de ghiulea de a ucis pe cei 2 bolșevici. Preotul a scăpat teafăr și s'a întors acasă.

Sunt acestea fapte adevărate ori numai vorbe fără teme?

Păr. Ionița mi-a spus că i le-a povestit un colonel care zace rănit într'un spital în București.

— Du-te și întreabă de nume, i-am spus, ca să avem toate țările cu noi, când vestim asemenea fapte.

Dar ce ziceți de ea? Poți s'o numești numai faptă la întâmplare?

Ba e prea izbitoare și de aceea nu trebuie să ne scape. Iată pentru ce o punem pe hârtie, ca vestitoare de mare minunăție și putere peste fire în treburile oamenilor.

2. În ziarul proaspăt „*Basarabia*” dela 9 August a. c., cetim despre „Minunea dela Bălți”. Scriitorul lov povestește că anul trecut, când sălbăteci bolșevici au cupins orașul Bălți, au venit la biserică ridicată de fostul Episcop Visarion pe locul unei sinagogi. Bolșevicii au poruncit Preotului Dimitriu să dea jos icoanele. Acesta a răspuns:

— Eu îs bătrân și nu pot să mă urc. Puneți mai bine pe soldații voștri să le deie jos!

Un soldat s'a și suit pe scară să dea icoanele. Dar a căzut și-a rupt picioarele și a murit.

3. Tot la Bălți, zilele de acum au adus alte pățanii. În curtea catedralei este o cruce unde se face sfințirea apei. Bolșevicii au hotărât s'o dea la pământ.

Au aruncat asupra ei bombe de sus. Una a nemerit-o și a strămbat-o, dar n'a răsturnat-o. A venit însă o nouă bombă, a lovit-o din partea cealaltă și crucea s'a îndreptat tot cum a fost mai înainte.

Ei, faptele acestea nu spun nimic? Nu trebuie adunate și pomenite?

Fără doar și poate. Ele sunt mult grăitoare și trebuiesc puse la îndemâna credincioșilor.

■ **Marele Duce Vladimir**, șeful casei țariste imperiale, a adresat rușilor naționaliști și creștini următoarea proclamație:

„În aceste momente decisive, când Germania și aproape toate popoarele europene duc o cruciadă împotriva bolșevismului, care de 24 ani a asuprit poporul rusesc, mă adresez printr'o proclamație tuturor fiilor leali ai Casei noastre domnitoare:

„Ruși naționaliști și creștini!

„În această luptă considerabilă avem o singură datorie: cu orice preț, cu toate silințele să luptăm alături de Europa creștină, ca să putem elibera țara noastră de comunismul îngrozitor, care a cauzat pieirea rusească.”

Se pare că e primul apel important, ce se face din partea rușilor refugiați, pentru a se încadra în cruciada antibolșevică.

■ **Despre „părerile filosofilor”** cetim în buna revistă populară „*Dumineca Ortodoxă*” această frumoasă istorisire:

Domnul Veluș, profesor de filosofie, silit să stea toată vara în București, s'a hotărât să așeze singur lemnele în magazie.

Este însă foarte nemulțumit că ostenește repede. Mai ales când se sue pe grămada de lemne ca să umple rândul de sus, picioarele alunecă când încoaci când încolo.

Stă și se gândește. Hotărăște să facă loc să stea cu picioarele pe pământ. Și începe să dea la o parte lemnele care erau lângă rândul unde trebuia să așeze.

— Ce faci? Le-ai aruncat înlăuntru și acum le dai la o parte? îl întrebă colegul său de istorie care venise să-l vadă.

Domnul Veluş era necredincios, nu credea în Dumnezeu. Colegul său de istorie era un credincios convins. De aceea adeseori aveau discuții.

— Vreau să stau cu picioarele pe pământ. Lemnele se mișcă și nu numai că-mi zgârâie ghetetele, dar am și căzut și m'am lovit.

— Adică vrei să stai pe ceva nemișcător, ce nu-și schimbă locul cum l'ai atins, adaugă zâmbind colegul său,

— De sigur! Dar de ce zâmbești ironic, par'că ți-ar părea bine că am și căzut?! Iar vrei să mă necăjești?!?

— Nu vreau să te necăjesc de loc. Îți spun numai să ieși seama la ce gândesc acum: Lemnele care se mișcă și cad alături când pui piciorul pe ele sunt ca și păreriile filosofilor tăi. Când le cercețază altul au și căzut. Pământul ce stă și te ține, de poți lucra, sunt învățăturile creștine ce nu se mișcă și stând pe ele poți trăi bine în viață.

— Filosoful nostru a rămas cu lemnele în mână și privindul lung nu știa ce să răspundă.

■ **Necrolog.** Cu inima sfâșiată de durere anunțăm tuturor rudeniilor și cunoscuților trecerea la cele vecinice a scumpei noastre soții, mame, bunică, străbunică, soră și tușă, a preotesei

Octavia Turicu, născ. Popovici

întâmplată după scurte suferințe Vineri, în 19 Septembrie 1941 în etate de 76 ani ai vieții și 53 ani ai fericitei sale căsătorii.

Rămășițele pământești ale neuitatei noastre defuncte s'au așezat spre vecinică odihnă Duminică 21 Sept. a. c. după slujba sfintei Liturghii în grădina familiară din cimitirul parohiei Grăniceri (Otlaca).

Grăniceri la 21 Septembrie 1941.

Fie-i somnul lin și memoria binecuvântată!

Preot Gheorghe Turicu, soț; Prof. Caius Turicu și soția Stela, fii; Zoe și soțul Gheorghe Simon, Octavia L. Turicu, nepoate și nepot; Zoica și Lucica Simon, strănepoate; Văd. Valeria Popa, Victoria și soțul Pr. Gavril Popluca, surori și cumnat; Alexiu Turicu, Văd. Delia Popovici, Ana Costea și soțul Gheorghe, cumnați și cumnate. Precum și numeroși nepoți și nepoate.

■ † **Elena Mager.** La 21 Septembrie 1941 s'a stins din viață venerabila matroană Elena Mager în etate de 78 ani, în comuna Bodești-Hălmagiu.

Defuncta a fost soția inv. Petru Mager și fiica preotului cărturar și luptător naționalist din epoca eroică a Zărandului, Nicolae Butariu.

Reprezentanta tipică a unei străvechi elite de preoți-țărani, nepărăsindu-și satul dela naștere până la moarte, ea a fost timp de peste jumătate veac în acel sătuleț de munte susținătoarea și îndrumătoarea tradiției a cinstei și a omeniei românești.

Cu o râvnă și pasiune ce rar își are perechea în zilele noastre a crescut zece copii.

O deplâng copiii în viață: Traian Mager profesor, Dr. Aurel Mager medic, Dr. Romulus Mager magistrat, Cornel Mager agricultor, Valeria măr, preot Constantin, Silviu Mager notar, precum și numeroși nepoți și nepoate.

Odihnească în pace!

■ **Desp. Asoc. „Astra”,** Apateu, înființată în Martie 1941, — pusă sub jurisdicția și în serviciul Bisericii, — după multe străduințe, are azi o bibliotecă, 6 publicații abonate, dintre cari 3 zilnice, tot materialul necesar pentru o casă culturală, iar mai recent un radio dat de Ministerul de Interne prin Prefectura jud. Arad, pentru care aducem și pe această cale cele mai călduroase mulțumiri.

Pr. Traian Precupaș, preș.

Nr 4598/1941.

Concurs

Se publică concurs din oficiu, cu termen de 30 de zile, pentru parohiile următoare:

I.

Șilindia, protopopiatul Ineu.

V e n i t e l e :

1. Sesiunea parohială, 32 jug. cu drepturile urbariale.

2. Casă parohială.

3. Stolele și birul legal.

4. Salarul dela Stat.

Parohia este de *clasa I (prima)*.

II.

Ignești, protopopiatul Buteni.

V e n i t e l e :

1. Sesiunea parohială, 16 jug.

2. Casă parohială.

3. Stolele și birul legal.

4. Salarul dela Stat.

Parohia este de *clasa II (a doua)*.

III.

Susani, protopopiatul Buteni.

V e n i t e l e :

1. Sesiunea parohială, 20 jug.

2. Stolele și birul legal.

3. Salarul dela Stat.

Parohia este de *clasa II (a doua)*.

Cererile de concurs, însoțite de actele necesare, se vor înainta Consiliului Eparhial din Arad.

Preoții numiți vor achita impozitele după beneficiul preoțesc din al lor.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial dela 16 Septembrie 1941.

† **Andrei**
Episcop

Traian Cibian
Consilier referent eparhial